

ЛЕГЕНДА О НЕОСВОЈИВОМ ГРАДУ

Гордана Малетић

Copyright © 2015 Гордана Малетић
Copyright © 2015 овог издања, ЛАГУНА

*За миш треба имати ухо као и за музику.
К. Керењи*

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.
SW-COC-001767
© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

I

– Овим очима сам га гледао, господару, цела истина. А гледао је и он мене. Био сам му сасвим близу. Тражио сам лековите траве на ивици шуме – рече травар и застаде.

– Боље кажи расковник – насмеја се Спес.

– Добро, и то, успут. Увек верујем да ћу га негде наћи. Али сад ми је била потребна друга трава, здравац, за лек. И, онако погнут и занет, само тек осетим да ме неко гледа. Усправим се, кад оно, видим – велик, снажан рогат ован стоји на узвисини и посматра ме. Зора још не беше сванула и требало ми је мало времена да га распознам. Ал’ опет се вратим свом послу и заборавим на њега. Утом и сунце гране. Ја баталим биљчице, јер је већ било касно за брање, и усправим се. Видим, ован још увек стоји тамо и гледа ме. „Што ме гледа?“, мислим се и почнем пажљивије да га посматрам. Наједном сунчев зрак паде на стену а ован заблиста, сав у злату. Просто ме заболеше очи.

– Како: „сав у злату“? – упита племенски вођа, Спес.
– Лепо. Руно му је било златно. Свака нит пресијавала се као мало сунце.

– То си ти нешто сањао – кроз смех ће Спесов доглавник.

– Знао сам да ћете то рећи. Али нисам сањао и ништа нисам додао. Кунем се. Такву животињу у свом животу нисам видео и не могу је заборавити.

– Добро ти нас забави данас – расположено ће Спес.

– Ал’ прича још није готова, господару – озбиљно ће травар. – Ован ме је нетремице посматрао, као да хоће нешто да ми каже. И полако кренем према њему. Али, колико сам се ја приближавао, толико се он удаљавао. Није хтео да ми дозволи да дођем до њега. Најзад улучим прилику да му се прикрадем иза леђа. И таман да га ухватим, а он ме осети и даде се у бег.

– И шта си нам том причом доказао? – упита Спесов четовођа.

– Ово – рече травар и маши се за појас. – Нисам успео да ухватим овна, али овај прамичак вуне с леђа јесам. – И травар извади смотуљак и разви га. Људима се очи раширише.

* * *

Племенски вођа Спес кренуо је у лов раног јутра са својом пратњом. С њим је јахала и видовита Стилба, лепотица сребрнасте косе, његова жена. Ишли су лаганим коњским ходом и обазирали се око себе. Пред њима се видик полако затварао. Шума, која им је свагда давала храну, била је близу.

Стилби није било тешко да наговори мужа да крену у лов тог јутра. Спес га је ионако волео, а те године трпели су оскудицу у храни. Рекла му је како се ужелела меса дивље свиње, али то је био изговор. Била је уверена да је узбуђење око златоруног овна тих дана увод у нешто велико. Са сигурношћу је мислила да ће се баш тог јутра десити важне ствари. Зато је хтела да пође догађајима у сусрет и помогне да се они развију на повољан начин.

Са своје стране, и Спес је прећутао прави разлог због ког је кренуо у лов. Гонила га је жеља да улови златоруног овна, али ништа није гласно рекао.

Спесов коњ поче да фркће и да застајкује. Вођа даде знак осталима да стану. Кад се све утишало, његов осетљив слух ухвати некакве шуме, а онда мало даље и угледа крхку прилику срне која је ослушкивала, као и они. Дадосе се у трк за њом. Срна је одмицала у скоковима и прве стреле које су одапеле слуге промашиле су. Срна се упути ка мање приступачном делу шуме а Спес и Стилба ступише се за њом. Хитра животиња и даље је добро одмицала све док се није наша пред јаругом. Ту је застала, а кад су се гоничи приближили, савладала је страх и смело скочила на другу страну. Ускоро се изгубила у густој шуми. Спес и неколицина момака кренуше за њом. Утом се однекуд појави лисица, па Стилба и један пратилац пожурише за њеним трагом.

Тако су ушли у део шуме у који су ређе залазили. Кад су изашли на пропланак, и сунце им се придружило, Стилба застаде да се одмори. Наједном подиже главу јер се глас неке птице издвоји од хорског певања осталих.

Стилбу прођоше жмарци. То је била најавна онога што је ишчекивала. Она сиђе с коња и пратилац за њом. Код првог дрвећа се примирише.

Она која се необично оглашавала појавила се сама. Видеше је како прелеће с једног дрвета на друго. Била је повелика, чисте беле главе, плавичастог тела са бисерним пегама, дугог сребрног репа. Стилба је могла да је лепо види, онако блиставу, пуну неког неслућеног достојанства.

– Која је ово птица? – тихо упита момак. – Овакву још нисам видео.

Стилба му само рече да остане на свом месту, а она пожури напред. Сребрна лепотица водила је све даље, док се није зауставила на једном грму и почела љупко да грицка његове плодиће. После неког времена појавила се и Стилба. Птица је слободно стајала и јела, а онда се окренула према сребрнокосој жени. А она пружи руку и отвори шаку. Била је пуна зрневља. Рајска птица јој скочи на раме и стаде да кљуца. Кад је појела све зрневље, Стилба је упита:

– Шта си хтела да ми поручиш?

– Твој муж је наумио да убије златоруног овна. Хтео би да се од његових нити за тебе изатка појас, да у њему држиш своје чини, као богиња. Немој то да дозволиш! Златоруни ован је нешто друго, нешто што он не разуме. Немојте га дирати, ако желите да будете срећни у сањаном граду.

– Послушаћу те, не брини – обећа Стилба. – Само ми реци шта он то не разуме.

Птица загонетно окрете главу на страну а онда рече: – До ове истине морате сами доћи. Али, олакшаћу вам.

Оставићу једно перо. – Лепотица залепрша крилима и ускоро се изгуби иза високог дрвећа. На Стилбином рамену остаде нежно сребрно репно перо. Она га пажљиво узме и стави у недра, а онда пожури, да се врати дружини која је ловила.

* * *

– Нећеш веровати – тихо је рекао Спас жени кад су се вратили кући. – Кошута нас је довела до стене са сребрном жицом. Нисмо је више гонили. Добили смо племенит метал у замену за њен живот. Стилба климну главом и насмеши се. И Спас, задовољан овим успехом, заборави на златоруног овна, на неко време.

Ускоро су Спасови људи почели да ваде сребрну жицу из тог дела планине. Био је то један од најзначајнијих догађаја за његово племе, и неколико суседних. Показало се да је сребро, кога је овде било много, сада могло да их прехране исто тако добро као и животињско месо. Тако ови људи почеше да ваде руду и кују метал. Имали су довољно за живот и били су задовољни. Новац који су ковали и драгоцености које су чували претицали су им.

Једино за чиме је чезнуо Спас, о чему није нико ме говорио, био је златоруни ован. Желео је да га се дочепа, упркос Стилбиним уверавањима да то не би било добро. Жеља је била јача од њега и да је био у прилици да га улови, он је не би пропустио. Али није. Само је једном видео ову митску животињу на великој удаљености, то јест, поверовао је да златни одсјај који се назирало из даљине припада баш предмету његове

жеље. Но, стрела није домашила овна. И Спес се разочаран вратио кући.

После овог догађаја стално је мислио на животињу. А она му се почела јављати у сну. Некад је била близу, некад би је назирао као златну тачку на великој удаљености, а понекад би само осећао њено присуство. Једном му се обратила људским гласом, али није успео да запамти све што је рекла. Само се сећао речи: „...лепи град... у мом знаку, с именом твоје ћерке...“ Спес у почетку није разумевао шта је ован хтео да каже, али се временом у њему учврстило уверење да ову поруку треба извршити – то јест основати град било када. Жени још увек није говорио ништа. Додуше, није ни морао. Видовита Стилба и сама је закључила да се у њему рађају неке одлуке, и стрпљиво је чекала да јој их саопшти кад дође време.

Тридесет лета је прошло брзо. Спес је више пута постао отац и још увек је био вођа племена, као способан и правичан, а његову Стилбу волели су и ценили због мудрости и умећа да предвиди будућност. И било им је добро, али су се временом количине руде почеле смањивати а читав тај планински крај трпео је озбиљну оскудицу у храни због више сушних година заредом. Требало је предузети нешто што ће променити њихов живот набоље. Стога су се све чешће чули гласови људи који су смело предлагали да се потражи крај у коме би се могло боље живети.

Једног јутра појавио се у Спесовој кући трговац који је долазио са својом робом с времена на време. Видео је колико се ствари променило на горе откако је био код њих последњи пут.

– Кад човек нешто тражи, он то и нађе, како се увек покаже – умовао је трговац. – Свет је широк и пун чудеса за која ви што живите у кршевитим планинама не знате. Био сам у Александровом граду и многим другим, дивним и сунчаним. Ходао сам њиховим широким улицама, видео велелепне зграде. Тамо постоје велики тргови на којима људи размењују робу, купују, разговарају. Луке су им утврђене и сигурне, градови чврсти, људи слободни, баш као и ви овде. У великим градовима је тако. С новцем који имате, моћи ћете лепо да живите и у неком другом крају.

– У који бисмо град ми могли отићи? – чудило се Спес. – Ми немамо свој, ми чак никада у граду нисмо живели. Нама треба наш, а не неки у коме ћемо бити туђинци – рекао је.

– Кад се једном населите и скрасите у питоmom крају, створићете себи град – мирно је рекао трговац, као да је то нешто најлакше.

Спес је био изненађен, али није противуречио. Људима је живот који су последњих година водили заиста био дозлогрдио. Трговац му је, уз пријатне речи, за кесу сребра, понудио карту путева којом ће dospети у раван крај, близу воде. Објаснио му је да између планина Орбела и Дисора, путеви воде уз ток Стримона. У близини његовог ушћа налазило се девет путева. Ту би се могли зауставити. Мало даље шумело је Трачко море. Ако хоће, може се спустити до тамо, ако ли не, може остати у котлини. У близини су градови Амфипољ, Холестра, Ихна и Пела. Могу трговати са њима. Ту негде, постоји и златоносна река. И, ко

зна, можда ће моћи да наставе свој посао на који су толико поносни...

Ове речи оставиле су Спеса у дубоком размишљању. После много непреспаваних ноћи, он затражи од своје жене да му каже какви су изгледи за повољно путовање и опстанак у новом крају. Она га позва да пође с њом до извора који су сматрали светим, па се наднесе над његову чисту површину. Дуго је посматрала протицање воде пре него што ће изговорити ове речи:

*Проћи ћеш кроз вишке двери,
Измаћи од љутих звери.*

*У шрави, крај храсћа вечног,
Зора ће те наћи срећног.*

*Твоје њлеме чека слава;
Твој лик на обзорју сјава.*

*Мудрости се са радом слаже,
Извор свети иако каже.*

Спес је био задовољан. Пророштво га учврсти у одлуци коју је донео. Дао је људима времена да се спреме за полазак до појаве следећег младог месеца.

Пре него што ће поћи на пут, Стилба је из скровишта извадила перо, које је држала са сребрним гривнама и другим драгоценостима. Почетком сваке године, и иначе га је вадила из свилене мараме у којој се налазило и посматрала. Изгледало је исто као онда

када га је рајска птица оставила, чак јој се чинило да је све лепше. Била је уверена у његове натприродне способности. Јер, откако га је добила, њој је све ишло како треба: рађала је децу која су била здрава и напредна, као и она сама, имала је љубав мужа а њени лекови и чини деловали су. Свако ко би јој се обратио био је задовољан. Људи су је поштовали и волели; живела је пријатним животом. Сада је замолила перо да их чува на опасном путу и доведе у здрав и сигуран крај. Чекала је да јој перце одговори. Кад је прстима прешла по њему, оно је помазило по руци и затреперило. Стилба то протумачи као добар знак.

И тако, једног дана у коме се наслућивао долазак пролећа, натоварени најпречим стварима, са стоком која их је пратила, ови људи оставише свој планински крај и кренуше на пут. Њихове очи чезнуле су за зеленим пределом који ће бити благо заталасан брежуљцима. Жудели су за реком пуном рибе и шумом настањеном сваковрсном дивљачи, великим пространима која ће искрчити и по први пут посејати жито и разне биљке, макар и невешто. Надали су се да ће бити ближе људима којима могу продавати своје рукотворине – веома лепо обрађене предмете од сребра и другог метала. Спес их је предводио. Карта путева била је тачна, али је вођа обилазио насељена места и људи су веома споро напредовали кроз непознате пределе.

Путовали су по цео дан ка југоистоку, уз најкраћа могућа заустављања. Срећно су прошли познат им планински предео и велике травнате равнице. Понегде су имали покоју чарку с локалним становништвом. Уз то, били су принуђени да загазе у један крак огромне

шуме. Једва су успели да га пређу. Најзад их је зауставио моћни Данубиус. Требало им је два дана да сви скелом пређу с једне обале на другу. Чекање је некима помагало да се одморе, а другима одузимало храброст. Било је малобројних који су се одвајали и остајали у насељима поред којих су пролазили. Али, за већину је благи мирис ваздуха био позив да крену даље, у сусрет осунчаним пределима. Најзад је једног дана Спес са сигурношћу знао да су близу циља.

То је било онда кад су стигли до кањона брзе реке. Пред њима се указа крајолик велике лепоте. Са још два пратиоца, Спес се провуче кроз кањон, „витке двери“, како их је препознао у себи и тиме испунио пророштво, а остали га обиђоше. Затим су незадрживо кренули напред. Желели су да се зауставе што пре. А били су задовољни оним што су видели. Прекрасна мирна долина у коју су ушли пукла је пред њиховим очима. У даљини је додиривала храстову шуму. Могао се ту лепо уредити живот: било је довољно места за велико насеље, као и простора за крчење. Овде је бистра и свежа вијугала река Атлас.

Спес је зауставио људе, а сâм је са још неколицином пројахао околином. Рашљари потврдише да је крај здрав и пријатан за живот. Околина није била настањена, колико су могли да виде. Стога вођа најзад затражи да ту остану. Потом разасла своје скоротече на три стране света да испитају шта се налази у околини. Ови се после неког времена вратише, један по један, и рекоше шта су утврдили: на три дана коњског хода, на истоку, појављују се насељена места. На западу шума постаје све гушћа и непроходнија, на југу је

велика вода коју зову море и градови на његовим обалама; са севера су дошли. Спес одлучи да остану ту где су се обрели. Није ни пожелео да сиђе до мора, велика река била му је довољна. Овде је поглед имао ширину а обронци планина за леђима пружали су сигурност. Знао је да је овај крај плоднији од приобалног морског појаса. А, како стоје ствари, земља зачудо није била ничија, те их неће терати.

Спесова одлука била је добра. Људи су се после неког времена одомаћили у новом крају. Сместили су се и ускоро је никло њихово насеље у коме ће дуго живети мирним животом земљорадника и сточара.

Мудри Спес био је задовољан новом постојбином у којој је остварио миран, готово весело живот. Али, понекад, за кишних дана, у њему би се стварала сета за старим крајем и оном чудном златном појавом за којом је још увек чезнуо. Знао је да никада више неће видети необичну животињу, и да она, вероватно, и није више у животу. Морао је да се помири са чињеницом да ће његова жеља да улови златоруног овна, или да га барем види на јави, остати неуслешена. Можда баш зато, с временом је почео да мисли о њему на други начин. „А шта ако грешим?“, питао се. „Шта ако се он и не може ухватити? Шта ако и не треба? Раздирао сам своје срце похлепом, без разлога. Вероватно је то, у ствари, путоказ, нешто чему треба да тежим...“

С тим у вези, Спес је размишљао о оснивању града, како му је наложено у сну, али после великог подухвата који је спровео, уморио се и сматрао је да тај задатак треба да сачека неког од његових потомака. Веровао је да за то још има времена. Зато је само дао

да се на њиховој кући, изнад врата, уклеше овнова рогата глава. Прамичак златне вуне дао је вољеној Стилби, уместо појаса. Том приликом испричао јој је свој сан.

– Али, ја сам своје дело завршио и више немам снаге. Стар сам – завршио је своју исповест. – Тај задатак могао би да испуни неки од наших потомака. Јер, у златни град треба уложити живот.

– Зашто мислиш да град треба да буде златан?

– Није ли очигледно? Зар ован није имао златно руно?

– Злато је за богове, а сребро за људе. И оно је племенито, а ближе је нама.

Спес је остао збуњен и није знао шта да одговори.

– Је л' зато птица рекла да ован није оно што мислимо да је?

– Вероватно.

– Па, добро – најзад се сложи Спес. – Толико новца ионако нема.

– Зар је то важно? – насмеја се Стилба. – Има и лакшег начина да буде од сребра – рече и шапну му нешто на ухо.

Он весело климну главом а жена му обећа: – Не брини, постараћу се да тако буде.

Спес јој пољуби руку.

* * *

И после неколико стотина година, потомци Спеса и Стилбе били су кнезови који су још увек владали тим крајем. Њихово племе постало је веома бројно, јер се живело добро, а мешали су се и са другим људима.

Било је и оних који су драговољно долазили да живе с њима. Људи помогоше да плодан крај остане такав.

Као и сваки други, овај народ имао је своја предања. Кад би се људи окупљали о празницима или при пословима, певали су старе песме из некадашње постојбине и играли игре. Причале су се скаске, а стари људи памтили су предања која су преносили на нове генерације. Постојало је једно о томе како је пророчица Стилба прорекла моћ својим потомцима која ће бити оличена у граду, надалеко славном.

Син кнеза Тегата, Бодин, волео је да слуша ове приче. Њима га је често успављивала стара дадиља. Певала му је и приповедала о љубави младих, о племенитим поступцима старих ривала, о снази правих бораца. Бодин је, највише од свих, волео причу о неосвојивом граду. И, када је порастао, сећао је се са несмањеним задовољством.

Младић је био оличење особина какве би као будући кнез требало да поседује: здрав, леп и племенит, имао је осећање за правично и добро. Био је мирољубив, али и жељан славе. Волео је да машта о том граду чаробног изгледа. У себи га је називао Арахна, по оном за који је чуо да је једном постојао. И као већ одрастао младић, често се успављивао замишљајући лепоту његових грађевина, као некада, кад је био дете. Догађало му се да сања како хода улицама и ужива у складу који чине куће, људи и биљке. И, зачудо, на његовим зидинама виђао би златног овна, који као да га је позивао.

Постепено су се ове лепе мисли претварале у сасвим одређену жељу да оснује такав град. Замишљао

је себе како стоји на зидинама и посматра околину. Тада би био срећан јер је хтео да остави дело иза себе.

Бодин је с временом сазнао за нешто што га је у потпуности привукло остваривању ове жеље. Наиме, стари првосвештеник на самртној постељи поверио је његовом оцу да постоје два закопана ковчега која треба пронаћи. У једном је део блага које је племе донело из старе постојбине, а други чува тајне списе. Садржина оба намењена је оснивању града. Али, Тегат, већ у зрелим годинама и више одан уживањима него раду, није видео себе у том подухвату. Бодин је једном чуо разговор кнеза и новопостављеног првосвештеника у коме они расправљају о томе. Свештеник је подстицао старог кнеза да оствари пророштво, а овај је говорио о тешкоћама везаним за тако важан посао. Младић је осећао да се његов троји отац правда јер му није до бактања с великим радовима, нити до обавеза које оснивање града доноси са собом. Извлачио се говорећи како само краљ има право да оснује град, а он то није. Што није значило, међутим, да, као моћник, није почео мислити о закопаном благу које би употребио у своје сврхе. Бодин је временом схватио и ово друго и почео да размишља како да се домогне блага пре оца, сакрије га и сачека погодно време у коме ће остварити Стилбино пророштво.

Тако се кнежевић дао у потрагу. Размишљао је које би место било најпогодније за скривање блага. Био је убеђен да треба да тражи у најстаријем делу насеља. Но, увек би се из шетњи враћао обесхрабрен. Оно је могло бити било где. Осим тога, у току столећа, неке куће биле су срушене, а друге саграђене на њиховом

месту. Неке оgrade биле су измештене, неке стазе промениле смер. И природа је бујала и на свој начин мењала штошта. Кнежевић није могао са сигурношћу знати како је насеље изгледало у Спесово време и био је све збуњенији.

Бодин се занимао и другим стварима. Волео је да се трка с вршњацима, да иде у лов, да пеца, лута пространствима. Учитељи су га научили да чита, пише и рачуна. Могао је да прочита шта хоће. Истини за вољу, списа у овом месту није било много, сем извесног броја свитака похрањених у библиотеци који су се ту нашли залагањем старог свештеника што их је сакупљао и чувао. У то прастаро време, образовање се стицало више искуством и слушањем предања, него читањем. Људи су се понашали према усвојеним обичајима којима су их учили мајке и очеви. У тајне писма није се упућивао свако. Сматрало се да људи неће вежбати памћење ако записују. Уобразиће и да су свезналице, назовимудраци, што ће отежавати њихове међусобне односе. Оно што је имало да се упамти, памтило се, а није бележило. И, најважније, у тајне знања није се упућивао свако, из страха од злоупотребе. Стога је природа била најбоља учитељица за већину.

Бодину је његово порекло омогућавало да буде изузетак. Имао је учитеље који су му објашњавали свет који се види и онај које се не види, терали га да пита и да закључује, да се чуди. Научили су га да буде упоран, да размишља о задацима које су му постављали и да их решава. Показивали су му старе списе. Говорили о мудрацима што су настојали да проникну у суштину света. Да занимају његову машту, давали су му да

решава прастаре ребусе. Како је био даровит, учили су га страним језицима. Тако је већ прилично знао онај којим су говорили Хелени на јуту и онај други, на западу, какав је био у употреби на Лепој обали. Када је у неколико наврата путовао с оцем до великих лука на обали мора, могао је разумети о чему људи говоре.

Волео је да одлази у оближњи храстов гај. Везао би коња и ходао пространством које му се у детињству чинило бескрајним, те је и сада зазирао да уђе сувише дубоко. Било је у њему столетних стабала. Људи су овај гај сматрали светим. Био је пун птица и животиња. У један његов део улазио је само свештеник. Ту је, када треба донети какву важну одлуку, у шуштању храстовог лишћа препознавао речи које му је саопштавало божанство.

Између осталог дрвећа, био је ту један прастари храст, прави горостас, који се издвајао. Његова лепота била је уочљива на први поглед. Мистичне сенке спуштале су се са његове разгранате крошње. Високо стабло било је огромно, али кору нису изјеле године. Стајало је усправно, ненахерено. Почетком јесени би му крупно, рецкаво лишће поцрвенело а плодови се распрскавали на све стране. У касну јесен Бодин би једва корачао кроз сметове лишћа у гају. Осећао је везаност за то дрво. Једном га је показао учитељу а он му је онда говорио како, посматрајући га, може појмити свет:

– Погледај само овај храст! Види какав је! Није чудо што си га одабрао. Али, он је много више него што се види. Дрво у среди спаја три света. Подземни, овај наш и небески. Сједињује небо, земљу и воду.

Оно расте у свет времена. Има моћ да храни, штити, заклања. Посматрајући га, можеш замислити читаву васељену. Све што се у њему збива у малом, збива се и у свеукупном свету. Зато је јединствен, и мали и велики у исти мах. И сам си такав, на неки начин. Зрно песка и део велике реке.

Бодину ове речи нису биле чудне. Учитељ му је још говорио о сменама годишњих доба и како му дрво најбоље може указати на стално обнављање живота, умирање ради живљења, ускрснуће. И о светој дивоти дрвета која се показује тиме што је хранитељско.

Младић је и иначе осећао нежност према дрвећу и волео њихове укусне плодове, а после учитељеве приче ценио га је још више. У гају се осећао почастованим гостом и делом дивне целине. Имао је обичај да седне испод дрвета у близини „свог“ храста и посматра га. Једном је тако сео да се одмори ослоњен на стабло другог гостољубивог дрвета које му је штедро пружио хлад своје крошње. Подигао је главу да сагледа његов врх, а потом спуштао поглед све ниже да би га задржао на једној грани која се на неки начин издвајала. И она је кретала у висину, а онда се тако преламала да је настављала раст у смеру супротном од уобичајеног. Тачка прелома била је задебљана а сама грана личила је на стрелицу. Бодину се ово учини необичним и помисли да је неко у ово морао умешати своје прсте. Стога се хитро узвера уз дрво да боље осмотри. Видео је да је задебљање настало срестањем. Пажљивим прегледањем утврдио је да је грана била насилно изокренута. Чвор који се направио био је тако велик и због материјала којим је некад била везана.

Сада је тек имао утисак да врх гране треба нешто да покаже, али се у том делу стабла није налазило ништа неубичајено. Постојала је једна дупља, али знатно ниже, и из ње веверица неповерљиво показа своју љупку главицу. Бодин се насмеја па сиђе. Међутим, дуго је још мислио о ономе што је видео. Сутрадан, када је поново дошао у гај, све у мислима о необичном открићу, схвати да је грана растењем отишла у висину и да је можда некад заиста показивала на дупљу. Стога реши да утврди има ли нечега у њеној унутрашњости.

Веверица не беше код куће, па је мирно могао да се посвети истраживању. Како је пролеће било у пуном јеку, дупља још није била напуњена свежим плодовима, али је у њој било љусака које је морао избацити шакама. И, како се сваки труд исплати, његова рука је после неког времена ухватила нешто што није припадало живом свету. Када је извукао, на своје изненађење, угледао је омању правоугаону, зарђалу металну кутију.

Помучио се док је није отворио, али када је помоћу ножа подигао њен поклопац, унутрашњост му откри златну плочицу на којој је био угравиран ован. Испод цртежа је писало: *Остиви шраг!* Било је ту и неколико брезових кора исписаних мастилом од плавог лаписа лазулија на његовом језику. Ипак, иако су му речи биле познате, у почетку није много разумевао. Али, кад је текст прочитао неколико пута, најзад непогрешиво схвати да су то, ни мање ни више, Стилбине речи. Ово сазнање испуни га неописивом срећом. Схватио је да га оне, када их протумачи, могу одвести право остварењу сна.

Тај текст, како се показало, обећавао је непознатом јунаку славу и моћ, како се и говорило у народу, али је, за разлику од предања, давао и упутства за почетак посла:

*Кад сјајнооки момак вољу осетии снажну
Да исјуни завеште сџарих и јослу се ода важну
Нек читта речи шџо Сџилба у заносу јреноси сџара
На кори јисане црнимом уз много мџра:
Плугом нек окружи месџо са којеџ види се река
(Оно већ година шрисџа ову одлуку чека).*

*Нек јошом јреошџро којље хџине јџри јуџа
Сазнаће зашџо, нек му о јџоме мисао хџџра не луџа
А онда будућем граду ушврде и нек јочне да диже,
Пошџо ујамџи јџоруку у сан шџјно шџо му сџиже.
Свешџиње најјре нек узџда свом граду за срећу
И сјајну нек јосветџи жрџџву Боџу шџо већу.*

*Злашџом шџо нађе у џуџу нек зџда и не шџџеџи,
Уложен шџруд и најџор вишесџруко ће да вреди.
Имена два нек му надене – јавно и шџјно,
Нека у њему све буде складно, чврстџо и сјајно.
Бедема неосвојивих биће град велики овај,
Боџаџи, нејџрикосновен и убав,
Јер џа у живџџи јџокренуше исџџинска жеља и љубав.*

Е, сад се Бодин осети изабраним и више није морао бринути о томе како да објасни своје поступке себи и другима. Био је Стилбин потомак и имао је жељу с којом је одлазио на спавање и будио се. Најзад,

пронашао је запис и златну плочицу. И сада је био сасвим сигуран да је баш он тај изабраник.

Није више марио шта ће ко рећи и усредсредιο се на то да пронађе и откопа благо. Однекуд је веровао да се гај није много променио из времена Стилбе и Спеса. Требало је још пронаћи дрво. Био је уверен да треба да крене од омиљеног стабла. Стога једног јутра у зору поче да копа око њега. Корење му је било огромно и заузимало велики простор. Није му било јасно где би сандук са златом могао бити и како га корење није изгурало увис и открило. Онда је угледао једно омање природно узвишење између два стабла, које је личило на хумку. Приђе, решен да види шта је. И посрећи му се. Ускоро његов ашов удари у нешто тврдо. Узбуђен, пожуре да што пре открије истину. Земља му ускоро откри метални ковчег који је једва успео да помери. Будаком је обио браву и, помоливши се, најзад подигао поклопац. И синуше му очи. Он журно извади вреће које је припремио и убацѝ у њих новац. Онда све драгоцености натовари на коња. Затрпа празан ковчег, набаца земљу, а затим благо сакри у штали.

Међутим, трагови копања нису се могли сакрити. Није прошло много времена и кнежеви жбири открише празан ковчег. Ала се тада дигла галама! Први пут после упада разбојника, пре неколико година, у насељу завлада паника. Кнез је био страховито бесан. Хтео је да поврати благо по сваку цену. Рекао је како је новац потребан за одбрану јер су се појавиле нове хорде разбојника које све чешће пљачкају околину. Ускоро ће доћи ред на њих. Под овим изговором, његови људи правили су преметачину.

Момак се забринуо за благо које није хтео да отуђи, а није имао прилику да га премести. Најзад је одлучио да га убацѝ у кућу у којој су живели, сматрајући да га тамо нико неће тражити. И почео је, мало по мало, да га износи и убацује у одају која је била његова и смешта га у удубљење направљено у поду. Али, кнежевић је увек био на мети погледа и његово необичајено понашање и делатност пали су у очи. Једне вечери, док се враћао из шетње, стриц му је пришао и без околишања ставио до знања да га је открио. Тражио је да му сместа преда новац. Бодин се бранио тврдећи да о томе не зна ништа, али му је неумољиви стриц, уз најстрашније претње, оставио времена да се предомисли колико до сутрашњег дана.

Бодин се нашао на великим мукама. Није знао како да поступи и мисао о бекству и скривању у неком од градова на обали све му се више указивала као једини спас. Није спавао читаве ноћи и пред зору је донео одлуку да побегне. Рок, који му је стриц дао, истицао је у подне.

Онда се догодило нешто невероватно. За ручком је Тегат јео и пио са гостима који су дошли издалека. Желео је да се покаже као добар домаћин па су се јестиво и вино нештедимице служили. У неком тренутку остарелом кнезу лоше сажвакано парче меса дивље свиње застале у грлу и он паде мртав преко стола, наочиглед ужаснутих гостију. Бодин наредних дана наследи титулу свога оца и власт, откри свима да је пронашао новац и пребаци га у ризницу. Стриц му више није могао ништа.